

ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ ЯК РЕСУРС ЕФЕКТИВНОГО УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ

Галина Горбань¹

¹Доктор психологічних наук, доцент, професорка кафедри психології, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна, e-mail: ggalina.ua@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7925-8754>

LEADERSHIP POTENTIAL OF PERSONALITY AS A RESOURCE FOR EFFECTIVE DECISION MAKING

Galyna Gorban¹

¹Doctor of Psychology, Associate Professor, Professor at the Department of Psychology, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine, e-mail: ggalina.ua@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7925-8754>

Анотація. Стаття присвячена аналізу результатів теоретичного дослідження з проблем ухвалення рішення та ролі лідерської позиції в цьому процесі, який склав основу моделювання зв'язку між психологічними особливостями, які притаманні суб'єктам ухвалення рішень та психологічним змістом становлення та виявлення лідерського потенціалу особистості. Розкрито багатоплановість досліджень лідерського потенціалу та ролі суб'єкта ухвалення рішення та показано, що їх зв'язок найчастіше вивчається у контексті менеджменту та управлінської діяльності, який конкретизується в особливостях формування лідерського потенціалу як основи ефективного менеджменту та професійної діяльності управління, розгляду керівника як лідера в процесах ухвалення рішень, а також позиціонування керівника в ролі лідера, який є модератором ухвалення групових рішень шляхом делегування та/або розподілення певних повноважень. Узагальнення наших попередніх досліджень шляхом розгортання циклу ухвалення рішень як проєктної дії дало можливість зафіксувати індивідуальні особливості суб'єкта ухвалення рішення, які складають базу цього процесу та потребують сформованості: рефлексії, цілепокладання та експертності щодо нової невизначеної ситуації. Проведений аналіз конструктів лідерського потенціалу особистості та їх ресурсність в процесах самовизначення особистості дав основу стверджувати, що такий потенціал має інтегрувати в собі сформованість усвідомлення власної компетентності, готовність діяти та оперативно виходити в позицію лідера. Запропоновано модель лідерського потенціалу особистості як ресурсу ефективного ухвалення рішень, яка є основою для його аналізу. Показано значення лідерського потенціалу особистості як одного з базових ресурсів ефективності суб'єкта ухвалення рішень. Модель наочно демонструє в якому напрямі необхідно скеровувати розвиток особистості задля розширення та змістового наповнення лідерського потенціалу як основи компетентності особистості не лише в професійній сфері, а і в сферах повсякденної життєдіяльності людини. Саме тут відкривається простір набуття здатностей необхідних для ухвалення рішень.

Ключові слова: ухвалення рішень, суб'єкт ухвалення рішень, лідер, лідерський потенціал, моделювання, відповідальність, самовизначення, самореалізація.

Формул: 0; **рис.:** 1, **табл.:** 0, **бібл.:** 11.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the results of theoretical research of decision-making problems and the role of leadership position in this process, which formed the basis for modeling the connection between the psychological characteristics inherent in decision-making subjects and the psychological content of the formation and identification of leadership potential of an individual. The author reveals the versatility of research on leadership potential and the role of the decision-maker, and shows that their connection is most often studied in the context of management and managerial activity, which is specified in the peculiarities of forming leadership potential as the basis for effective management and professional management activities, considering the manager as a leader in decision-making processes, as well as positioning the manager in the role of a leader who moderates group decision-making by delegating and/or distributing certain powers. Generalization of the author's previous studies by deploying the decision-making cycle as a project action made it possible to register the individual characteristics of the decision-making subject, which form the basis of this process and require formation: reflection, goal setting, and expertise in a new uncertain situation. The analysis of the constructs of the leadership potential of the individual and their resourcefulness in the processes of self-determination of the individual gave grounds to assert that such potential should integrate the formation of awareness of one's own competence, readiness to act and promptly take the position of a leader. The author proposed a model of leadership potential of an individual as a resource for effective decision-making, which is the basis for its analysis. The importance of the leadership potential of the individual as one of the basic resources of the efficiency of the decision-maker is shown. The model clearly demonstrates in which way it is necessary to direct the development of the

personality in order to expand and fill the leadership potential as the basis of the individual's competence not only in the professional sphere, but also in the spheres of everyday life. This opens up the space for acquiring the abilities necessary for decision-making.

Keywords: *decision-making, decision-maker, leader, leadership potential, modeling, responsibility, self-determination, self-realization.*

Formulas: 0; fig.: 1, tabl.: 0, bibl.: 11

Постановка проблеми. Глобальні зміни сучасного суспільства вимагають необхідності перебудови систем й форматів діяльності людини в різних галузях життя. Це зумовлено тим, що домінуючі зразки й норми соціальної практики часто слабо відповідають вимогам цих нових умов. Відтак, людина стикається з протиріччями проєктування та побудови цілісності відповідних компетентностей майбутньої життєдіяльності, у тому й професійної діяльності, професійного самовизначення в певній сфері самореалізації. Ключовою тут стає особистісна позиція кожного щодо способів розгортання життєвих стратегій, побудови професійної перспективи самоздійснення в контексте розуміння загальних тенденцій новітньої організації життєдіяльності, відповідно до яких будуються програми розвитку, приймаються певні рішення.

Сьогодні ми спостерігаємо труднощі досягнення відповідних рівнів компетентності, відсутність адекватних методів і засобів самореалізації, неготовність до подолання цейтнотів в умовах невизначеності, перепон щодо досягнення особистісної цілісності, значні соціальні ризики в життєдіяльності, невпевненість в системі особистісного та професійного становлення. Причому усе це має об'єктивний характер та є притаманним процесам життєдіяльності кожного суб'єкта. Найбільш повною мірою це виявляється в різноманітних ситуаціях вибору, в ситуаціях ухвалення рішення. Саме тому актуальною є проблема свідомого набуття психологічних ресурсів особистості задля самоздійснення шляхом ухвалення рішень, пошуку адекватного вибору, досягнення результатів з позитивними наслідками.

У більш узагальненому вигляді можна зазначити, що самовизначення у певній діяльності вимагає чіткого уявлення про

неї. Певна діяльність не дана свідомості як річ, потрібні поняття й уявлення, завдяки яким діяльність перетворюється в предмет мислення, засоби й способи щодо здійснення інтелектуальних процесів, що задають самовизначення яке свідомо організується людиною (Дубінка, 2013). У цьому процесі важливе місце займає процес ухвалення рішення, який має підкріплюватися загальним потенціалом особистості брати відповідальність за результативність рішення. Сьогодні потенціал особистості є важливим напрямом психологічних досліджень, сформованість та цілісність його визначається як ресурс ефективності людини мобільно на якісному рівні здійснюватися в умовах складних змін у суспільстві. На нашу думку, лідерський потенціал особистості, який саме й розкривається повною мірою в ситуаціях невизначеності та ухвалення рішень, задає базу самореалізації.

Окремо зазначимо, що в дослідженні ми використовуємо мовленнєвий конструкт «ухвалення рішень», який є більш доцільним та відповідає нормам практики української мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні міждисциплінарні дослідження процесів ухвалення рішень та лідерства спираються на фундаментальні дослідження цих феноменів у соціогуманітарних науках, але сьогодні мають передусім прикладний характер та зосереджені пошуках ефективного набуття відповідних здатностей та компетентностей. Це зумовлено тим, що ці два феномени настільки є значущими у сучасному житті, що постійно визначаються як базові складові «гнучких навичок» (soft skills).

У контексті нашого дослідження цікавими є дослідницькі пошуки взаємозв'язку потенціального лідерства та

ухвалення рішень особистістю. Огляд проведених в останні роки досліджень дає підстави стверджувати, що такий взаємозв'язок найчастіше розглядається різних аспектах: формування лідерського потенціалу як основи ефективного менеджменту, професійної діяльності (Masic, 2022; Романовський, Пономарьов & Гура, 2021; Клочко, 2020); керівник як лідер під час ухвалення рішень, його позиція, функціонал тощо (Snowden & Boone, 2007; Чумакова & Пасічнюк, 2024); керівник як лідер під час ухвалення групових рішень, організаційна позиція та делегування певних повноважень (D. Campbell & K. Campbell, 2011; Мул, 2019; Мандрагеля, 2022).

За результатами наукових пошуків змісту терміну оперативності та її ролі у структурі особистості лідера О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, Т.В. Гура (2021) доводять значення оперативності реагування в складних, насамперед неочікуваних ситуаціях. Дослідники відзначають, що реагування включає здатність до швидкої й адекватної оцінки ситуації, а через це можливість успішніше ухвалювати та реалізовувати управлінські рішення задля вирішення цієї ситуації. У своєму дослідженні, яке присвячено аналізу потенціалу для ухвалення рішень медичними працівниками, I. Masic (2022) зауважує про наслідки певних рішень, які значущо впливають на пацієнтів на індивідуальному рівні, місцевому, національному чи глобальному рівнях. Він виокремлює застосування найважливіших правил допомоги особам, які ухвалюють рішення в медичній практиці. А.О. Клочко (2020) стверджує, що новітнім інноваційним стилем управління має стати лідерський стиль, який здатний стимулювати інноваційну поведінку, забезпечувати використання новацій на всіх рівнях організації.

David J. Snowden & Mary E. Boone (2007) відзначають, що раніше успішні підходи до лідерства під час ухвалення рішень зазнають невдач в нових ситуаціях, які вимагають нових засобів усвідомлення

контексту такої ситуації та адаптації власних дій в ній. Вони пропонують свій погляд на лідерство та ухвалення рішень, який заснований на комплексному підході, це дає їм змогу запропонувати керівникам сортувати проблеми за п'ятьма контекстами: 1) прості контексти, які зрозумілими кожному; 2) складні контексти, що мають кілька правильних відповідей («відомі невідомого»); 3) складні контексти без правильних відповідей взагалі («невідомі невідомого»); 4) хаотичні контексти, за яких шукати правильні відповіді безглуздо (ситуація постійно змінюється та не існує керованих закономірностей); 5) контекст, який характеризується повним безладом (хаосом), коли не можливо обрати хоча б один з чотирьох попередніх контекстів. Г.В. Чумакова та В.В. Пасічнюк (2024) розглядають ключові аспекти лідерства в умовах стресу та нестабільності, а також його вплив на процеси ухвалення рішень. Відповідно до проведених ними пошуків вони виокремлюють актуальні стилі лідерства в сфері публічного управління та його ключові психологічні аспекти (емоційний інтелект, стресостійкість, резильєнтність, уміння вирішувати конфлікти) під час воєнного стану та пов'язують ефективність рішень з їх впливами.

Цікавим делегування певних повноважень менеджером є дослідження Donald J. Campbell & Kathleen M. Campbell (2011), які вивчали взаємовпливи розширення повноважень між ухваленням рішень, організаційною обстановкою, статтю менеджера та результатами виконання завдань. Вони довели, що розширення керівником своїх повноважень, прояву лідерської позиції стимулюють готовність працювати під його керівництвом та призводить до значно вищих показників лідерства серед підлеглих під час вирішення завдань. С.А. Мул (2019) досліджує психологічні проблеми ухвалення рішень та відзначає значущість ролі лідера у знаходженні психологічного балансу під час спільної роботи в колективі. В.А. Мандрагеля (2022)

у підсумках дослідження, яке було спрямовано на виявлення значення розподіленого лідерства як складової професійної компетентності педагога стверджує, що розподілене лідерство не призначене для виявлення чи заміни індивідуального чи формального лідерства, але воно орієнтоване на підвищення ролі соціальної взаємодії, ініціативи, креативності та самостійності педагогів у розробці та реалізації стратегічних рішень разом з керівниками різних рівнів у освітньому процесі.

Отже, широка палітра досліджень пов'язує лідерство як певну складову управлінської діяльності та окремої групової взаємодії під час ухвалення рішень в професійній сфері. У процесі життєдіяльності людини ухвалення рішень (побутові рішення, вибір споживача, стратегічні рішення) не пов'язують з лідерською позицією, з лідерським потенціалом. Дослідження щодо змісту, особливостей, формування та прояву лідерського потенціалу сьогодні вивчають у контексті особливостей, які зумовлені глобальними змінами в людському житті, роллю «гнучких навичок», забезпеченні успішної самореалізації особистості. Ми вважаємо, що саме достатній рівень сформованості лідерського потенціалу протягом всього періоду становлення особистості стає ефективним підґрунтям готовності особистості до ухвалення рішень незалежно від сфери її життєдіяльності та професійної спрямованості.

Взаємозв'язок лідерського потенціалу та готовності ухвалювати рішення особистістю ми вважаємо важливою областю психологічних досліджень, які мають забезпечувати розуміння ролі лідерської позиції в контексті повсякденної життєдіяльності людини та її реалізації в міжособистісних, групових та організаційних відносинах. Зауважимо, що взаємозв'язок лідерського потенціалу особистості та ухвалення нею рішень є проблемою, яка недостатньо представлена в сучасних дослідженнях лідерства та основ ухвалення рішень.

Метою нашого дослідження є обґрунтування моделі лідерського потенціалу особистості як ресурсу ефективного ухвалення рішень. Основу дослідження склав аналіз наукових джерел з проблем ухвалення рішення та ролі лідерської позиції в цьому процесі та моделювання зв'язку між психологічним особливостями, які притаманні суб'єктам ухвалення рішень та психологічним змістом становлення та виявлення лідерського потенціалу особистості.

Завданнями нашого дослідження є виокремлення ключових властивостей ефективного суб'єкта ухвалення рішень; обґрунтування ролі лідерського потенціалу особистості в процесах ухвалення нею рішень; побудова моделі лідерського потенціалу особистості як ресурсу ефективного ухвалення рішень; обґрунтування необхідності формування лідерського потенціалу як основи життєдіяльнісної компетентності особистості.

Виклад основних результатів дослідження. Процеси ухвалення рішень наявні в усьому спектрі життєдіяльності людини й виявляються в різних її контекстах. Вони є системним ядром управління всіма процесами життєдіяльності людини, зокрема, власним життям, за умов визначення його процесуального змісту, результативності та ефективності. Стратегічні й тактичні рішення супроводжують людину на всіх етапах реалізації її життєдіяльності, на всіх рівнях її організації, вони включені, прямо або опосередковано, в усі ситуації, тобто виконують центральну системоутворювальну роль самореалізації особистості в потоці життя. Будь-яке ухвалення рішення пов'язано із забезпеченням досягнення мети, вирішення поставлених завдань, здійснення певних змін. Саме тут ключовим є визнання необхідності ухвалення рішення шляхом його конструювання від інтерпретації й формулювання проблеми до відповідальності за саме рішення, його реалізацію та наслідки. Проблема аналізу ухвалення рішень з управлінських позицій

активно вивчається в міждисциплінарних підходах і в широкому спектрі сучасних наук. Тут напрацьовано значуще різноманіття варіантів аналізу ухвалення рішень, технологій і методів на всіх кроках циклу здійснення. Зауважимо, що незалежно від спрямованості рішення (управлінське, побутове, стратегічне тощо) важливою є управлінська, лідерська позиція суб'єкта, який ухвалює рішення, а також сформований потенціал особистості готової відповідати за його результати.

Наші дослідження показали, що основними складовими аналізу процесу ухвалення рішення як специфічного соціально-психологічного феномену є такі його інтегральні характеристики (Гобань, 2012):

- багаторівневість особистісного простору суб'єкта ухвалення рішення;
- специфічний вияв відповідальності суб'єкта ухвалення рішення;
- пролонгованість наслідків реалізації ухваленого рішення.

Відтак, аналіз процесів ухвалення рішення, на нашу думку, має враховувати: найважливіші соціальні показники (оточення, моделі поведінки та взаємодії, загальна картина світу та певної ситуації); рівень тотожності розуміння рішення всіма суб'єктами, які прямо або опосередковано пов'язані за рішенням; високу динамічність змін ситуації під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів; готовність брати відповідальність за вибір та збереження її в процесі реалізації рішення; впливи наслідків рішення на розвиток системи життєдіяльності, її благополуччя.

Лідерський потенціал як системна єдність природних і набутих особистісних якостей, котрі забезпечують здатність досягнення індивідом необхідного рівня інтеграції компетентностей, відповідальності та цілеспрямованої активності задля провадження ефективного розв'язання проблемних ситуацій шляхом встановлення відносин співробітництва з оточенням, є вихідною умовою готовності особистості стати на суб'єктну позицію в процесі ухвалення рішення. Відтак, ми припускаємо, що саме сформованість

лідерського потенціалу є тією достатньою та необхідною умовою орієнтації людини в різноманітті варіацій, що зумовлює готовність до ухвалення рішень та подолання прагнень уникати та гальмувати вирішення проблем.

Спостереження зв'язку між здатністю до лідерства та готовністю ухвалювати рішення певним чином фіксувалися у різноманітних окремих трактуваннях цих феноменів. Науковців цікавили ті індивідуальні відмінності, які роблять лідерів ефективними порівняно з іншими людьми. Безумовно, що людина з лідерськими властивостями має величезний вплив на інших, а їх рішення впливають на добробут оточуючих людей, груп, громад та спільностей.

Сучасна наукова література, що присвячена аналізу визначення необхідних лідеру рис, досягла значних успіхів, створено розгалужену базу описів широкого спектру стійких відмінностей, що притаманні лідерській позиції. Тут ми стикаємося з тим, що, з одного боку, виявляється високий ступінь фрагментарності досліджень, відокремленість конкретної проблематики, а з іншого – мультидисциплінарністю, коли багато концепцій походять з різних баз знань (психологія, менеджмент, педагогіка тощо) та певним чином перетинаються. У нашому дослідженні ми шукаємо точки перетину та взаємозв'язку між особливостями, які притаманні суб'єктам ухвалення рішень та специфікою становлення та виявлення лідерського потенціалу особистості.

Ухвалення рішення є цілеспрямованим свідомим вибором однієї альтернативи із масиву альтернатив. Тут можна відзначити щонайменше дві можливості: 1) ухвалення рішення як оцінка наявних (відомих) альтернатив відповідно цільового критерію; 2) ухвалення рішення як пошук альтернатив і визначення критеріїв їх вибору за умов нової ситуації.

У першому випадку набір альтернатив зумовлений досвідом, наявними стереотипами та/або відомими

очікуваннями, тобто можна говорити про наявність певного алгоритму ухвалення рішення. У другому випадку суб'єкт стикається з принципово новим варіантом ситуації та має продукувати альтернативи, тобто пошук вирішення завдань, що пов'язані з способами трансформації нової ситуації з подолання її неозначеності. Саме формування цільових критеріїв ухвалення рішення стосовно проблемної ситуації, для якої ще не сформульовані альтернативи (проблематизація без альтернатив), вимагає попереднього проектування. Ухвалення рішення, відтак, є таким інструментом мисленнєвої діяльності, що забезпечує випереджальне визначення змісту нового результату, який відповідає уявленому образу об'єкта, явища, процесу, за умов обмеження ресурсів і наявності ризику.

Проектування є такою дією, яка супроводжує весь цикл трансформації ситуації: від ідеї до аналізу результатів і наслідків. Ми вважаємо, що можна виокремити три найважливіших напрями проектних дій, які пов'язані з індивідуальними особливостями суб'єкта, який ухвалює рішення, а саме: 1) мислєдіяльність – визначається діями: усвідомлення «передситуації» (ситуації з майбутнього), самовизначення, творчості, реконструкції того, що є, нормування, конструювання нової дії; 2) цілепокладання – реалізується в діях конкретизації смислоутворювального мотиву, окреслення предметної сфери суб'єкта, корегування напряму організації життєдіяльності, ієрархічне узгодження цілей, мотивів та цінностей; 3) експертування – подано у діях оцінювання ризику, виявлення нових можливостей, фіксування позитивних і негативних ефектів, прорахунок можливостей коригувальних впливів.

Отже, для ефективного забезпечення суб'єктом ухвалення рішення розвиненими мають бути здатності до цілепокладання, рефлексії та експертного аналізу актуальної ситуації в контексті цілісного цільового розвитку життєдіяльності. Саме системне поєднання цих здатностей під час ухвалення рішення забезпечують самовизначення особистості та створення

проекту нової ситуації. Умовою проектного самовизначення особистості є її відповідальність як свідомо готовність добровільно вчиняти відповідно власних намірів та інтенцій й забезпечувати їх рівновагу з морально-етичними вимогами і нормативами оточення.

Проведений нами аналіз трактування феномену «лідерський потенціал» (Горбань, 2024) ґрунтується на різноаспектних комбінаціях його базових конструктивів. Ми виокремили такі компоненти, що характеризують цей феномен: 1) описовий; 2) інтегрувальний; 3) діяльнісний; 4) сугестивний; 5) рольовий. Послідовний аналіз цих компонентів, визначення їх інтегративних зв'язків дав змогу структурувати феномен лідерського потенціалу особистості на трьох рівнях особистісного простору активно діючого суб'єкта: психологічний (суб'єктний) рівень, особистісний (ціннісно-нормуювальний) рівень; груповий (соціально-психологічний) рівень. Запропонована модель аналізу лідерського потенціалу особистості як вихідна структура дає нам можливість відзначити, що лідерський потенціал особистості інтегрує в собі достатній, частіше вище середнього, рівень сформованості усвідомлення власної компетентності в межах певної ситуації з наявним викликом новизни; готовність активно та свідомо діяти задля результативного та ефективного вирішення проблемностей, що зумовлені новою ситуацією; виходити в позицію лідера відповідно актуальних норм і цінностей життєдіяльності. У цьому контексті лідерський потенціал є тим ресурсом особистості, котрий задає усвідомлення особистістю з відповідним рівнем сформованості цього потенціалу та зумовлює оперативну готовність відповідально займати позицію лідера.

Інтеграційний підхід дає нам змогу змодельовати зв'язки сформованого лідерського потенціалу особистості як ресурсу ефективного ухвалення рішень (рис. 1).

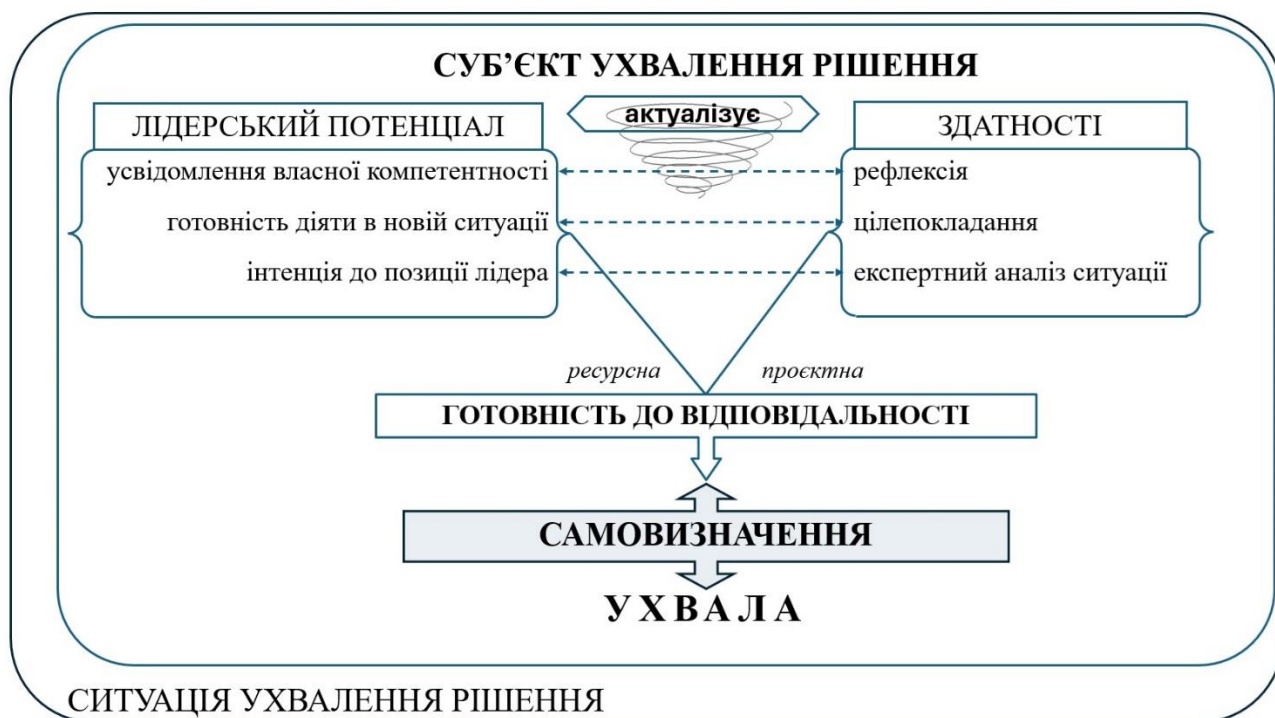

Рис. 1. Модель лідерського потенціалу особистості як ресурсу ефективного ухвалення рішень

Джерело: розроблено автором

Змодельований нами зв'язок лідерського потенціалу особистості як одного з базових ресурсів суб'єкта ефективного ухвалення рішень дає змогу запропонувати основу для його аналізу. У ситуації ухвалення рішення відповідальність як за його ухвалу, так і за реалізацію та наслідки, на нашу думку, є основою на підґрунті якої можна чітко простежувати суб'єктну складову цього зв'язку. Протягом онтогенезу становлення особистості людини поступово формується певний рівень її здатностей до рефлексії, цілепокладання та експертного аналізу відповідної ситуації. Тут ключову роль відіграють система сімейного виховання та освітня система, яка доєднується до трансляції норм, традицій та знань, що домінують в суспільстві. Умови, в яких відбувається набуття цих здатностей створюють (або ні) для людини можливості: опанування засобами усвідомлення власної компетентності; формування готовності діяти в нових, часто складних, ситуаціях життя; відчувати власні інтенції, переборення страхів задля заняття позиції лідера, навіть стосовно самого себе. У цій системі становлення

особистості відбувається певний рух за спіральним розширенням кола можливостей. За такої інтеграції лідерський потенціал набуває ресурсної готовності до відповідальності, а здатності відображають відповідальність за цілісний проект рішення, яке ухвалюється. Відтак, системна готовність до відповідальності зумовлює особистісне самовизначенні та спричинює своєчасне ухвалення вибудованого рішення.

Висновки. За результатами аналізу наукових джерел з проблем ухвалення рішення та ролі лідерської позиції обґрунтовано модель лідерського потенціалу особистості як ресурсу ефективного ухвалення рішень. За результатами наших попередніх досліджень та послідовного аналізу актуальних дослідницьких пошуків виокремлені ключові здатності, які є необхідними задля здійснення суб'єктом ухвалення ефективного рішень (рефлексивність, здатність до цілепокладання, мисленнєва готовність до експертного аналізу певної ситуації). Обґрунтовано необхідність формування лідерського потенціалу особистості, який

виявляється у готовності брати на себе відповідальність за певні рішення від його проєктування до наслідків реалізації.

Побудована модель взаємозв'язку сформованості властивостей ефективного суб'єкта ухвалення рішень та його лідерського потенціалу як значущого ресурсу самовизначення в процесі остаточної ухвали спроектованого рішення фіксує встановлену систему зв'язків необхідних для аналізу та організації цілеспрямованого впливу з формування лідерського потенціалу. Запропонована нами модель наочно демонструє необхідність спрямовувати розвиток не лише на певні властивості особистості лідера, а саме на сприяння розширення

лідерського потенціалу як основи життєдіяльної компетентності особистості не лише в професійній сфері, а і в сферах повсякденної життєдіяльності людини. Саме тут відкривається простір набуття здатностей необхідних для ухвалення рішень.

Перспективним напрямком розвитку наукової проблематики вважаємо розробку технології апробації моделі, пошуку ефективних методів взаємно пов'язаних структур (лідерський потенціал та процеси ухвалення рішень), а також впровадження системних змін освітньої системі в сучасних умовах глобальних трансформації суспільних відносин.

Література:

1. Горбань Г. О. (2024). Теоретичний аналіз дефініцій феномену «лідерський потенціал» особистості. *Журнал сучасної психології*, 1, 23–34. doi: 10.26661/2310-4368/2024-1-3.
2. Горбань Г. О. (2012). Прийняття управлінських рішень у соціальних системах: соціально-психологічний аспект : монографія. Запоріжжя: Вид-во КПУ.
3. Дубінка М. (2013). Проблема професійного самовизначення студентів у вищому педагогічному навчальному закладі. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка, серія: Педагогічні науки*, 120, 148–155. URL : <https://core.ac.uk/reader/53035180>.
4. Клочко, А. О. (2020). Лідерство як інноваційний стиль управління менеджера освітньої організації. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського, серія: Психологія*, 31 (70-3), 81–87. doi : 10.32838/2709-3093/2020.3/14.
5. Мандрагеля, В. А. (2022). Розподілене лідерство як складова професійної компетентності педагога. *Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці*, Січень, 27, 2022, м. Вінниця, Україна, 164-167. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730891>.
6. Мул, С. А. (2019). Прийняття рішень як процес онтогенезу особистості лідера. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*, 10 (33), 117–125. URL : <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v10/i33/13.pdf>
7. Романовський, О. Г., Пономарьов, О. С., Гура Т. В. (2021). Оперативність прийняття управлінських рішень в системі особистісних якостей лідера. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*, (1), 86-97. doi : 10.20998/2078-7782.2021.1.07.
8. Чумакова, Г. В., Пасічнюк, В. В. (2024). Лідерство в кризових умовах: публічне управління під час воєнного стану. *Успіхи і досягнення у науці*, 1(1), 212–225. doi : 10.52058/3041-1254-2024-1(1)-212-225.
9. Donald J. Campbell & Kathleen M. Campbell. (2011). Impact of Decision-Making Empowerment on Attributions of Leadership. *Military Psychology*, 23 (2), 154-179. doi : 10.1080/08995605.2011.550231.
10. Masic, I. (2022). Medical Decision Making - an Overview. *Acta Inform Med*, 30(3), 230–235. doi : 10.5455/aim.2022.30.230-235.
11. Snowden, David J. & Boone, Mary E. (2007). A Leader's Framework for Decision Making. *Harvard Business Review*, November. URL : <https://hbr.org/2007/11/a-leaders-framework-for-decision-making>.